

Varsinais- Suomen maakunta- ohjelman

toteuttamis- suunnitelma 2008-2009

Varsinais-Suomen maakuntahallitus
29.10.2007

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma 2008-2009

Julkaisija: Varsinais-Suomen liitto

2007

***Varsinais-Suomen maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma 2008 - 2009***

Lokakuu 2007

Sisältö

1.	Johdanto	7
2.	Edellisen toteuttamissuunnitelman toteutumisen seuranta, kehitysnäkymät ja tavoitteet	8
3.	Maakuntaohjelman toteuttaminen 2008 – 2009	10
	3.1 Toteuttaminen toimintalinjoittain.....	10
	3.1.1 Osaamisella ja luovuudella varmistetaan maakunnan kilpailukyky	10
	3.1.2 Elinkeinoelämän kehittämisellä turvataan maakunnan menestyminen	11
	3.1.3 Varsinais-Suomesta merkittävä Itämeren keskus	12
	3.1.4 Lisätään aktiivisia toimenpiteitä hyvinvoinnin turvaamiseksi.....	13
	3.1.5 Ympäristöstä tehdään maakunnan vetovoimatekijä.....	14
	3.2 Rakennemuutosalueet.....	16
	3.3 Erytisyohjelmat maakuntaohjelman toteutuksessa	16
	3.3.1 Kansalliset ohjelmat.....	16
	3.3.2 EU-ohjelmat	18
3.4	Toteuttamissuunnitelman vaikutusten arviointi.....	20
4.	Toteuttaminen hallinnonaloittain	21
	4.1 Kauppa- ja teollisuusministeriö (TEM).....	21
	4.2 Liikenne- ja viestintäministeriö	22
	4.3 Maa- ja metsätalousministeriö	25
	4.4 Opetusministeriö	27
	4.5 Sosiaali- ja terveysministeriö	28
	4.6 Ympäristöministeriö	29
5.	Rahoitustaulukot	31

2. Johdanto

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2008 – 2009 on laadittu laajalla maakunnallisella yhteistyöllä. Toteuttamissuunnitelma on ollut esillä kolmessa maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön kokouksessa. Luonnos toteuttamissuunnitelmasta oli käsittelyssä maakunnan yhteistyöryhmän kokouksessa 10.9.2007.

Syys - lokakuun aikana toteuttamissuunnitelma oli esillä Varsinais-Suomen liiton vetämissä aluehallintoviranomaisten kanssa pidetyissä aluekehittämisneuvotteluissa. Neuvotteluihin osallistuivat myös kaikki viisi seutukuntaa, joista kolme on mukana aluekeskushjelmassa ja kaksi seutukuntien tukihankkeessa. Asiakirja on käsitelty maakunnan yhteistyöryhmässä 22.10.2007 sekä hyväksytty maakuntahallituksessa 29.10.2007.

Toteuttamissuunnitelman viisi tärkeintä hankekokonaisuutta vuosille 2008 - 2009 ovat:

- Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortio
- Yhteysalusliikenteen rahoitus (Saariston Rengastiet) ja yhteysalusliikennelaitureiden korjausmäärärahat
- Pro Saaristomeritoiminta ja Saaristomeren suojelurahasto
- Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke
- Turku 2011 kulttuuripääkaupunkihanke

Maakunnan yhteistyöryhmä 22. lokakuuta 2007

LOUNAIS-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

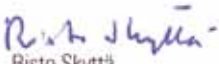
Risto Timonen
johtaja

FINNVERA OYJ

Markku Laineenoja
aluejohtaja

VARSINAIS-SUOMEN TE-KESKUS

Risto Skyttä
vt. johtaja

TURUN TIEPIIRI

Pekka Jokela
tiejohtaja

LÄNSI-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS

Rauho Saari
maaherra

MERENKULKULAITOS/YHTEYSALUSLIIKENNEYKSIKKÖ

Timo Vähämaa
apulaisjohtaja

Maakuntahallitus 29. lokakuuta 2007

Ilkka Kanerva
maakuntahallituksen puheenjohtaja

Juho Savo
maakuntajohtaja

2. Edellisen toteuttamissuunnitelman toteutumisen seuranta, kehitysnäkymät ja tavoitteet

Edelliseen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaan 2007-2008 määriteltiin viisi tärkeintä hankekokonaisuutta. Näistä Saariston Rengastien vakinaistamisessa on lupauksista huolimatta ollut edelleen vaikeuksia eikä yhteysaluslaitureiden korjausmäärärahoja ole palautettu valtion budjettiin. Pro Saaristomeritoiminnan toteuttamisen vaatimien resurssien vakinaistamiseen liittyen saatiin ympäristöministeriön rahoitus vuodelle 2007, mutta varsinaiseen vakinaistamiseen ei ole löydetty ratkaisua. Kansallisiin yritystukiin saatiin lisärahoitusta Vakka-Suomen rakennemuutosalue-statuksen perusteella. Maakuntakorkeakoulu-hanketta on edelleen jouduttu pyörittämään projektirahoituksella. Turku 2011 kulttuuripääkaupunkihanke eteni myönteisesti; esimerkiksi Euroopan unionin nimittämä kansainvälinen asiantuntijajaneeli arvioi Turun kulttuuripääkaupunkihakemuksen kesäkuussa 2007 ja oli suunnitelmista erittäin vaikuttunut.

Viimeiset pari vuotta Varsinais-Suomen taloudessa ja työllisyydessä on mennyt kiitettävän hyvin. Myös väestönkasvu on nopeutunut, mutta silti väestötavoitteista ja ennusteista ollaan jonkin verran jäljessä. Väestönkasvun osalta syitä löytyy ehkä Varsinais-Suomen sijainnista Suomen reuna-alueella ja imagon parantamisessa on tietysti vielä paljon tehtävää.

Teollisuus on ollut ja tulee jatkossakin olemaan Varsinais-Suomessa erittäin merkittävässä roolissa. Sitä ei korvata muulla toiminnalla muutamassa vuosikymmenessä. Nyt kun teollisuus elää korkeasuhdannetta, jossa monet tuotantolaitokset toimivat kapasiteettinsa ylärajoissa, se ei voi olla heijastumatta työllisyyteen. Työllisyysaste on noussut ripeästi ja työttömyysaste liukunut alaspäin. Työllisyysluvuissa olemme jo pitkään olleet maan keskiarvoa paremmalla puolella. Maakunta on selvästi Lounais-Suomen veturi, jonka hyvä menestys vaikuttaa myös muihin maakuntiin teollisuuden alihankintaverkostojensa kautta.

Lähivuodet eivät muuta kehityksen suuntaa ja voimakkuutta kovinkaan paljon, mutta on selvää että viime vuosien kehitys ei voi jatkua samalla vauhdilla tulevina vuosina. Työvoima- ja tuotantotilakapasiteettirajoitukset tulevat väkisin vastaan jossain vaiheessa. Nyt tähän ongelmaan ei pystytä reagoimaan riittävän nopeasti. Nykyisenkaltaista tilannetta ei alueella ehkä osattu ennakoida riittävän ajoissa. Myös uskallusta reagoida asiaan olisi voinut olla enemmän. Lähivuosina ongelmaksi voi tulla telakkateollisuuden toimitusaikojen pitäminen, millä voi olla laajoja heijastusvaikutuksia maakunnan alueella.

Maakunnan yrityskanta on keskimääräistä korkeampi. Tulevaisuuden kannalta alueen yritysten kansainvälistymis- ja kasvuhakuisuus voisivat olla parempiakin. Ongelma on kuitenkin sama koko maassa. Tutkimus- ja tuotekehityksen roolia tulisi vahvistaa, jotta alueen yritysten asema kovassa kilpailussa voidaan jatkossa säilyttää.

Koulutuksen ja osaamisen osalta Varsinais-Suomen tilanne näyttää oikein hyvältä, ainakin jos tilannetta tarkastelee yleisimpien koulutustasomittareiden kautta. Maakunnan koulutustaso on noussut joka vuosi ja taso vastaa maan keskiarvoa.

Alueen koulutuksen kautta tapahtuvan osaamistason nousun tulisi näkyä nuorten kohdalla. Vuosituhannen jälkeen nuorten koulutustaso on koko ajan laskenut. Aloituspaikkamatematiikalla ongelmaa ei

kokonaan ratkaista. Koulutuksen ulkopuolelle jäävien osuus ei ole vähentynyt vaikka aloituspaikkoja on saatu lisää. Opintojen keskeyttäminen on edelleen yleistä erityisesti ammatillisessa koulutuksessa, jossa reilusti yli 10 % aloittaneista keskeyttää opintonsa syystä tai toisesta. Pahenevan työvoimapulan edessä tilanne näyttää enemmän kuin huonolta. Nämä eivät ole vain Varsinais-Suomelle ominaisia vaikeuksia, vaan samat ongelmat löytyvät myös muualta Suomesta. Ongelmia eivät maakunnat pysty yksinään ratkaisemaan ilman valtion tukea.

	Lähtötaso 2005	2010
1) Koulutustaso		
Tutkinnon suorittaneiden osuus	63,0	70,0
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	24,9	30,0
2) Työmarkkinatilanne		
Työllisyysaste (työvoimatutkimus, 2006)	72,3	74,5
Työttömyysaste (työvoimatutkimus, 2006)	6,5	5,3
Työpaikkojen määrä (työssäkäyntitilasto)	199 414 (100)	203 800 (102,2)
3) Muuttoliike ja väestö		
Nettomuutto, promillea väestöstä, 2006	4,1	5,0
Luonnollinen väestönkasvu, promillea väestöstä, 2006	0,8	0,5
Huoltosuhde (ei-työlliset /työlliset) (työssäkäyntitilasto)	1,23	1,22
4) Tuotanto/alueellinen bkt		
BKT/asukas = tuotannon arvonlisäys käyvin hinnoin	28 474	33 000
Yritysten liikevaihto, 1000 €	23 661 090	30 000 000
Yritysten lukumäärä, yritysrekisteri	24 282	27 000
Uudet yritykset, yritysrekisteri	2 242	2 300
Lopettaneet yritykset, yritysrekisteri	1 756	1 750

3. Maakuntaohjelman toteuttaminen 2008–2009

3.1 Toteuttaminen toimintalinjoittain

3.1.1 Osaamisella ja luovuudella varmistetaan maakunnan kilpailukyky

Turun kaupunki on yhdessä Tallinnan kanssa ehdolla Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2011. EU:n arviointipaneeli on hyväksynyt Turun hakemuksen. EU:n ministerineuvosto nimittää vuoden 2011 kulttuuripääkaupungit virallisesti tämän vuoden lopussa. Kulttuuripääkaupunkihanke on koko maakuntaa koskettava vetovoimahanke, minkä toteutukseen sisältyy myös laaja Itämeren alueen yhteistyö. Hankkeen rahoituksesta kolmannes tulee kaupungilta ja seudulta, kolmannes valtiolta ja kolmannes muulta, muun muassa yrityksiltä ja myyntituloista. Kulttuuripääkaupunkihankkeen rahoitus valtion budjetista tulee varmistaa sekä suunnittelujaksolle että varsinaiselle toteutusvuodelle.

Opetusministeriö on nimennyt Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun yliopistokonsortiohankkeen yhdeksi kolmesta valtakunnallisesta korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen kärkihankkeista. Opetusministeriön kanssa on sovittu ns. hankerahoituksesta, mutta perusvoimavarakysymys on edelleen auki. Konsortiohankkeen perusvoimavarat tulee turvata valtion talousarvioon. Samassa yhteydessä on huomioitava II-kalleusluokituksen tulevasta poistosta jo aiheutuneet palkkamenojen kasvut mm. yliopistolle (2 milj. euroa) ja kauppakorkeakoululle.

Hammaslääkäripulaan on haettu ratkaisua esittämällä aloituspaikkojen lisäystä. Turun yliopistolla on kaikki valmiudet hammaslääkärikoulutuksen laajentamiseen, joten määrärahoja tulisi suunnata Turkuun jo toimivan koulutuksen lisäämiseen. Toinen yliopistojen koulutusaloihin liittyvä asia on proviisorikoulutuksen aloittaminen Åbo Akademiassa. Tällä hetkellä proviisoreja koulutetaan Helsingin ja Kuopion yliopistoissa. Myös niiden näkemyksen mukaan proviisorikoulutus Åbo Akademiassa toisi lisäarvoa farmaseuttiseen koulutukseen maassamme.

Korkeakoulut seutukunnissa toiminnalla tavoittelevat korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta, aluekehitystoiminnan edistämistä, seutukuntien omien innovaatioympäristöjen vahvistamista sekä seutukunnallisten ja yliseutukunnallisten avoimen korkeakouluopetuksen toimintamallien kehittämistä. Korkeakoulut seutukunnissa –toiminnan rahoitus tulee sisällyttää valtion talousarvioon.

Osaamiskeskusohjelmassa 2007-2013 Varsinais-Suomi on valtakunnallisessa vetovastuussa HealthBio – Terveystieteiden bioklusterista sekä Meriklusterista. Maakunta on mukana myös elintarvikekehityksen, matkailun ja elämystuotannon sekä Forest Industry Future –klustereissa.

Hyvin toimiva ennakointi on keskeinen osa maakunnallista strategista suunnittelua. Maakunnallista ennakointitoimintaa on hoidettu maakunnan liiton ja TE -keskuksen yhteistyönä projektirahoitteisena jo vuodesta 2002 saakka. Ennakointiin on saatu luotua hyvää ja myös seutukuntia palveleva toimintamalli, jota voitaisiin levittää myös muihin maakuntiin.

Ennakoinnin yhtenä osana tehdään koulutustarve-ennakointia. Tästä vastaa maakunnan yhteistyöryhmän koulutusjaosto. Koulutuksen aloituspaikoissa suurin lisäystarve kohdistuu ammatilliseen koulutukseen.

Opetuksen, tutkimuksen ja yrittäjyyden parempaa nivoutumista toisiinsa hahmotellaan monessa hankkeessa. Yksi konkreettinen hanke on Piikkiön perustettava maa- ja puutarhatalouden sekä kasvibiologian kehittämistä, opetusta, tutkimusta ja yrittäjyyttä tukeva vierailija- ja kongressikeskus.

Toimintalinjan kolme keskeistä hanketta/hankekokonaisuutta vuosina 2008- 2009 ovat:

- *Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortio (OPM)*
- *Turku 2011 kulttuuripääkaupunkihanke (OPM)*
- *Korkeakoulut seutukunnissa (OPM)*

3.1.2 Elinkeinoelämän kehittämisellä turvataan maakunnan menestyminen

Maakunnan yhteistyöryhmän uusi elinkeinojaos on aloittanut toimintansa. Jaos pyrkii osaltaan löytämään julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä elinkeinoelämän kehittämisen keskeiset painopisteet lähivuosina.

Maakunnan matkailun koordinoinnin vetovastuussa on Turku TouRing. Matkailupalveluita kehitetään maakunnan matkailustrategiassa määriteltyjen painopisteiden mukaan. Seutukunnilla on vahva rooli matkailun käytännön toteutuksessa ja keskeisenä haasteena on matkailukauden pidentäminen varsinkin saaristossa.

Varsinais-Suomi on maamme tärkeimpiä kalatalouden keskittymiä. Kalasatamien infrastruktuuria kehitetään edelleen vastaanotto-, varastointi-, kalankäsittely-, kalanjalostus ja jäätämiskapasiteetin osalta. Uusia pyyntitekniikoita kokeillaan muun muassa hylkeenkestävien ponttoonirysien avulla.

Etelä-Suomen maatalouden elinvoimaisuuden kannalta elintärkeää on 141-tuen jatkuminen Etelä-Suomessa. Asiasta on päästy kansalliseen ratkaisuun, mutta neuvottelut EU:n komission kanssa käydään syksyn 2007 aikana.

Vakka-Suomi määritettiin äkillisen rakennemuutoksen alueeksi keväällä 2007. Rakennemuutoksen vaatimat erityistoimenpiteet tulee huomioida vuoden 2008 valtion talousarvion toteuttamisessa – etenkin kansallisten yritystukien jaossa. Muutenkin yritystukien kysyntä maakunnassa ylittää selvästi käytössä olevat määrärahat. Kansallisten yritystukien määrää pitää lisätä valtion talousarviossa.

Saaristosta on lakkautettu varuskuntia, mutta kaikkia niiden alueita ei ole vielä saatu elinkeinojen käyttöön. Alueet tarjoavat uusia mahdollisuuksia saariston elinkeinotoiminnan aktivoimiseen etenkin matkailussa. Entisten varuskuntien tienoot on saatava aktiiviseen käyttöön.

Uusien kansallisessa päätöksenteossa olevien EU-ohjelmien toteuttamisen aloittaminen on viivästynyt. Ohjelmat tulee saada käyntiin välittömästi sen jälkeen, kun ne on EU:n komissiossa hyväksytyt. Suoraan EU:sta haettavien ohjelmien (esim. 7. puiteohjelma) toteuttaminen on jo alkanut. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma sisältää myös maakunnan yhteistyöasiakirjan 2008-2009, jonka rahoitusosuuksia valmisteltaessa on käyty neuvottelut haasteellisten alueiden seutukuntien sekä Turun kaupunkiseudun kanssa.

Eurooppalainen Yrittäjyyden päivä EDE on viiden järjestämisvuoden aikana noussut Itämeren alueella tunnetuksi yrittäjyytapahtumaksi. Euroopan unionin tavoitteena on edistää EDEn järjestämisjäsenvaltioissa. Turun ja Varsinais-Suomen tulee saada EDEn valtakunnallinen koordinaatiovastuu tapahtuman järjestämisestä.

Toimintalinjan kolme keskeistä hanketta/hankekokonaisuutta vuosina 2008- 2009 ovat:

- *Kansallisten yritystukien tason nosto (TEM/KTM)*
- *EU-ohjelmien toteuttamisen tehokas käynnistäminen*
- *Vakka-Suomen rakennealuemuutosalue-määrityksen vaatimien toimenpiteiden toteuttaminen*

3.1.3 Varsinais-Suomesta merkittävä Itämeren keskus

Varsinais-Suomessa ollaan valmistelemaan Varsinais-Suomen liikennestrategiaa 2030. Strategiassa määritetään maakuntahallituksen hyväksymiä tavoitteita ja painopistealueita tukevat keskeiset kehittämislinjaukset ja kärkitehtävät. Käytännön toimet konkretisoidaan toimenpideohjelmassa.

Valtatien 8 parantaminen yhteysväylillä Raisio-Pori ja valtatie aseman korostaminen osana valtakunnan runkotieverkkoa ja keskeisiä kansainvälisiä yhteyksiä on välttämätöntä alueen elinkeinoelämän toiminnan perusedellytysten turvaamiseksi. Parannukseen sisältyvät mm. tien nelikaistaistus välillä Raisio-Nousiainen sekä Laitilan eritasoliittymät. Turun sataman toimivat liikenneyhteydet valtatielle 8 vaativat Suikkilantien parantamista. Pienten ja keskisuurten alueellisten investointien sekä alemman tieverkon kunnan näkökulmista perustienpidon rahoitus on edelleen liian alhaisella tasolla.

Valtatie 9:n turvallisuustaso on viime vuosina ollut erittäin huono. Liikenteestä huomattavan suuri osa on raskasta liikennettä. Liikenneturvallisuutta voidaan kohentaa rakentamalla ohituskaistapareja ja keskikaitteita sekä parantamalla keskeisiä liittymiä.

Kantatie 40, Turun Kehätie, itäpää vaatii nelikaistaistuksen ja eritasoliittymät liikenteen sujuvoittamiseksi. Tien toimivuus on erittäin tärkeää, sillä se yhdistää maakunnan muuhun Suomeen kytkevät päätiet (E18 sekä valtatie 8, 9 ja 10), välittää maakunnan poikittaisliikenteen, toimii kaupunkiseudun kehänä sekä palvelee satamaliikennettä.

Turku-Toijala –välisen rataosuuden päällysrakenteen perusparannustyöt ovat valmistumassa. Perusparannustöiden suunnittelun yhteydessä selvitettiin myös akselipainojen noston edellytyksiä 25 tonniin, mutta nostoa ei voitu sisällyttää perusparannushankkeeseen. Akselipainojen noston 25 tonniin mahdollistaville ratatöille tulee varmistaa rahoitus mahdollisimman nopeasti. Vuoden 2007 lopussa valmistuu liikenteellinen selvitys Turku-Helsinki, Turku-Loimaa ja Turku-Uusikaupunki-radoista.

Merenkululaitoksen meri- ja sisävesiväylien kehittämissuunnitelmassa 2007-2016 on esitetty nimettyjä väylien syventämishankkeita. Yksi niistä on Uudenkaupungin Kemiran väylän syventäminen. Hankkeen rahoitus tulee varmistaa vuoden 2009 valtion talousarvion valmistelun yhteydessä. Örön väylästä vain pohjoispuoli on avoinna suurille aluksille. Väylän avaaminen kokonaisuudessaan on sekä taloudellisten syiden että meriturvallisuuden kannalta erittäin perusteltua.

Varsinais-Suomen ainutlaatuisen saariston elinvoimaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää on toimiva yhteysalusliikenne. Hallitusohjelman mukaan lauttojen ja yhteysalusten palvelut turvataan vähintään nykytasolla. Saariston Rengastien yhteydet (Iso ja Pieni Rengastie) ovat elintärkeitä niiden varaan perustetuille matkailuyrityksille. Rengastiet tulee kokonaisuudessaan muuttaa kuuluvaksi hallinnollisesti maantieverkkoon. Toimiva yhteysalusliikenne tulee vaatimaan myös yhteysaluskaluston uusimista. Yhteysaluslaiturit alkavat olla ikäkaarensa loppuilla eikä niiden korjaamiseen ole saatu määrärahoja vuosiin. Laitureiden korjausmäärärahat tulee palauttaa valtion budjettiin.

Suomen joukkoliikennematkoi- sta yli 60 % tehdään pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Turussa. Suurissa kaupungeissa joukkoliikenne on kokonaan kaupunkien taloudellisella vastuulla, kun taas muissa kaupungeissa ja kunnissa valtio osallistuu merkittävällä tavalla joukkoliikenteen rahoittamiseen. Seudullisen ajattelumallin mukaan valtion tukea tulisi kohdistaa joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen Turun kaupunkiseudulla.

Riittämättömät lentoyhteydet uhkaavat sekä Turun seudun että koko maakunnan kilpailuasemaa, heikentävät elinvoimaisuutta ja vähentävät alueen houkuttelevuutta elinkeino- ja yritystoiminnan sijoittautumisaikoina. Turun lentoaseman asema valtakunnan merkittävien kenttien joukossa on varmistettava ja pyrittävä saamaan syöttöliikenteen palvelutasoa paremmaksi Turun lentoaseman ja merkittävien keskuskenttien välillä.

Toimintalinjan kolme keskeistä hanketta/hankekokonaisuutta vuosina 2008 - 2009 ovat:

- *Yhteysalusliikenteen rahoitus (Saariston Rengastiet) ja yhteysalusliikennelaitureiden korjausmäärärahat (LVM)*
- *VT 8 Turku-Pori (LVM)*
- *Kemiran väylä (LVM)*

3.1.4 Lisätään aktiivisia toimenpiteitä hyvinvoinnin turvaamiseksi

Meneillään oleva kunta- ja palvelurakennemuutostyö koskettaa merkittävästi Varsinais-Suomen maakuntaa, jossa vuoden 2007 alussa oli 53 kuntaa. Salon seudulla on jo sovittu kymmenen kunnan liittymisestä yhdeksi Salon kaupungiksi. Turunmaan saaristossa aiotaan muodostaa Länsi-Turunmaan kaupunki ja Kemiönsaaren kunta entisten kahdeksan kunnan sijaan. Liittymishankkeita on meneillään myös kolmessa muussa seutukunnassa.

Maakunnassa on laadittu maahanmuuttopoliittinen ohjelma, joka valmistui vuoden 2007 syksyllä. Uudessa hallitusohjelmassa todetaan "Pääkaupunkiseudulle, Turun seudulle ja muille merkittävälle maahanmuuttoalueille laaditaan yhdessä valtion ja seudun kuntien kanssa pilottiohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen edistämiseksi". Pilottiohjelman valmistelu on syytä aloittaa mahdollisimman nopeasti.

Tavanomaisten työnvälitys- ja työnhakupalvelujen lisäksi tarvitaan erityisiä palveluja niille työttömille, joiden työllistämiseksi nykyiset palvelut ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Seutukuntien työvoimakeskuksesta kehitetään työnhakukeskuksia ja vaikeasti työllistyvän työvoiman palvelukeskuksia. Siirtymätyömarkkinoiden kehittämällä turvataan polkuja avoimille työmarkkinoille myös niille henkilöille, jotka eivät suoraan tai ensisijaisten työhallinnon toimenpiteiden kautta pääse avoimille työmarkkinoille.

Ympäri- vuorokautinen sosiaalipäivystys tulee olla kunnissa toiminnassa vuonna 2007. Varsinais-Suomessa sosiaalipäivystys puuttuu monista kunnista, mukaan lukien Turun kaupunki. Maakuntaan tulisi muodostaa maakunnallinen sosiaali- ja terveystyöjärjestelmä. Sosiaalialan kehittämissyksiköistä on perusteilla mm. lastensuojelun kehittämissyksikkö. Sen toiminta tulee saada vakinaiselle pohjalle.

Terveysten ja hyvinvointiin vaikuttavat tekijät kuten koulutus, työllisyys ja toimeentulo ovat oleellisia terveyseroja lisääviä/vähentäviä tekijöitä. Nuorten työpajatoiminta on osoittautunut hyväksi toimintamalliksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Työpajatoiminnan keskeinen tavoite on nuorten työttömien aktivointi

sekä nuorten työllistäminen. Yli 10 % nuorista uhkaa jäädä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle, mistä aiheutuu tarve nuorten työpajatoiminnan resurssien lisäämiseen. Tämä tulee huomioida opetusministeriön myöntämän rahoituksen tason nostona.

Asukkaiden hyvinvointiin oleellisesti vaikuttava asia on turvallisuuden tunne. Turvattomuuden ja väkivallan lisääntyminen on estettävä tehokkain ennaltaehkäisevin toimenpitein sekä turvaamalla resurssit erityisesti suurten kaupunkien järjestysvallan ylläpitoon ja rikollisuuden ehkäisyyn.

Aivovammojen aiheuttamat kustannukset Suomessa ovat vuosittain yli miljardi euroa. Aivovammat on arvioitu laiminlyödyimmäksi lääketieteen osa-alueeksi erityisesti merkitykseensä suhteutettuna. EU:n alueella ei ole ainuttakaan nimenomaan aivovammoihin keskittyntä monitieteellistä tutkimuskeskusta. Turkuun tulee perustaa tapaturmaisten aivovammojen kansainvälinen osaamiskeskus.

Toimintalinjan kolme keskeistä hanketta/hankekokonaisuutta vuosina 2008- 2009 ovat:

- *kunta- ja palvelurakennemuutoksen tavoitteiden edellyttämät toimenpiteet*
- *nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen (OPM)*
- *maakunnallisen sosiaali- ja terveystieteiden järjestelmän käynnistäminen*

3.1.5 Ympäristöstä tehdään maakunnan vetovoimatekijä

Laajassa yhteistyössä laadittu Lounais-Suomen ympäristöstrategia valmistui vuonna 2006 ja sen toteuttamista täsmentävä Lounais-Suomen ympäristöohjelma vuonna 2007. Näihin ohjelmiin on kattavasti koottu lähivuosien keskeisimmät ympäristön kehittämisen toimintalinjat ja toimenpiteet.

Saaristomeri on yksi maakunnan ensisijaisista vetovoimatekijöistä, joka myös erottaa sen maan muista osista. Saaristomeren suojelemiseksi ja sen tilan parantamiseksi on jo vuodesta 1999 toteutettu Pro Saaristomeri –ohjelmaa. Tärkeäksi koetun ohjelman koordinoitua toimintaa ei kuitenkaan ole vielä saatu vakinaistettua. Vuosina 2008-2009 toiminta on tarpeen vielä järjestää projektirahoituksella. Koordinaatio-toiminta on saatava vakinaistettua budjettirahoituksen kautta.

Saaristomeren tilan parantaminen vaatii koordinaation lisäksi resursseja myös konkreettisiin toimenpiteisiin. Käynnistetään yhteistyötahojen kanssa Saaristomeren suojelemissa toiminta.

Vesienhoidon tueksi ollaan laatimassa Lounais-Suomen ympäristökeskuksen vetämänä vesienhoitosuunnitelmaa ja alueellisia toimenpideohjelmaa. Yksi merkittävä vesistöjen rehevöitymistä aiheuttava tekijä on maataloudesta aiheutuvat päästöt. Ravinteiden huuhtoutumista vesiin on pyritty rajoittamaan suojavaikokkeiden avulla, mutta menettely ei ole ollut riittävän tehokas. Maatalouden uudet vesienhoitokeinot –hankekokonaisuudessa edistetään olemassa olevien vesienhoitokeinosten tehokkaampaa kohdentamista sekä kehitetään ja kokeillaan uusia vesienhoitokeinosten menetelmiä. Uutena toimintamallina tulisi kokeilla laajempien vesistöihin rajoittuvien peltoalueiden saattamista aktiivisten maatalouden vesistöjenhoitokeinosten (esim. bioenergian tuottaminen maaperää köyhdyttävillä monivuotisilla kasveilla) piiriin siten, että samalla turvataan taloudellisesti maatalouden harjoittajien nykyiset toimintaedellytykset. Karkean arvion mukaan tämä koskettaisi kymmentä prosenttia Varsinais-Suomen peltoalasta. Kansalliset korvaukset olisivat tällöin noin 13 miljoonaa euroa. Peltojen ohella on tehtävä kokonaistarkastelu, jossa ovat mukana myös metsistä tulevat valumat vesistöihin.

Jätevesihuollon osalta tuetaan toimenpiteitä, joiden avulla vähennetään yhdyskuntien jätevesipäästöjä etenkin typpikuormituksen osalta. Em. edellyttää puhdistamoiden toiminnan tehostamista ja käsittelyn keskittämistä suurempiin yksiköihin. Käsittelyn keskittäminen edellyttää tarvittavien siirtoviemärien rakentamista. Jätevesiasetuksen tavoitteita edistetään haja-asutusalueiden osalta mm. maakunnallisilla neuvontahankkeilla, toiminta- ja ratkaisumallien kehittämällä liittyen lietteen keräämiseen, käsittelyyn ja hyötykäyttöön sekä "Potentiaaliset viemärintialueet" –selvityksen hyödyntämisellä vesihuollon kehittämisessä.

Puhtaan veden saannin turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää maakunnan ihmisten hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn kannalta. Yksi koko maakunnan kärkihankkeista on Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke. Putkivesilinjojen rakentaminen tapahtuu pääasiassa vuosina 2008 - 2009. Hanke takaa pitkälle tulevaisuuteen ulottuvan pysyvän ja kestävä ratkaisun tuottaa hyvälaatuista talousvettä alueen 295 000 asukkaalle ja teollisuuden tarpeisiin Kaarinan, Liedon, Naantalien, Raision, Rymättylän, Merimaskun, Paimion, Paraisten, Piikkiön ja Turun alueella. Näiden lisäksi hanke antaa mahdollisuuden turvata pysyvästi Nauvon, Korppoon, Maskun ja Nousiaisten kuntien vesihuolto. Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihankkeen toteuttaminen ei saa laskea nyt jo liian alhaisella tasolla olevaa muihin hankkeisiin suunnattavaa maakunnan vesihuoltohankkeiden perusrahoitusta.

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvissä toimenpiteissä on maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ajanjakso erittäin lyhyt. Ilmastonmuutosta hillitään vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä sekä edistämällä uusiutuvien energialähteiden hyötykäyttöä ja energiatehokkuutta. Uusiutuvien energiavarojen hyödyntämiseen liittyvissä asioissa maakunta on valmis toimimaan valtakunnallisessa pilottiroolissa innovatiivisten sovellusten tekemisessä.

Maakunnassa on myös varauduttava mm. sademäärän kasvuun, tulviin, huuhtoutumien lisääntymiseen, kuivuuskausiin sekä muutoksiin kasvien menestymisessä alueella.

Luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 verkoston toteuttaminen jatkuu. Maakunnassa on vielä paljon toteutumattomia ohjelma-alueita, joilla ohjelmien läpivieminen vaatii edelleen rahoitusta. Ohjelmien toteutus saatetaan päätökseen vuoden 2009 loppuun mennessä. Edistetään METSO-ohjelman toteutusta ja mm. luonnonarvokaupan vakinaistamista pysyväksi käytännöksi sen yhtenä osana.

Valtakunnallisen rakennusperintöstrategian toteuttamista edistetään tukemalla rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön hyvää hoitoa ja kunnostusta sekä edistämällä kuntien kulttuuriympäristöohjelmien laatimista. Rakennusperinnön hoitoon liittyviin avustuksiin suunnattava määräraha on liian alhaisella tasolla.

Laaditaan Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelman (ELSU) luonnos ja ympäristöselostus yhteistyössä alueen ympäristökeskusten kanssa. Suunnitellaan ja toteutetaan pilaantuneiden alueiden kunnostushankkeita. Kiirehditään jätteenpolttoon liittyvien asioiden käsittelyä.

Ympäristölupajärjestelmän ja –hallinnon tehostamiseksi sekä lupakäytännön yhdenmukaistamiseksi Suomessa toimii ympäristölupavirasto. Ympäristölupavirasto tulee sijoittaa Turkuun, koska Lounais-Suomi ja etenkin Saaristomeri ovat ympäristölupahallinnon kannalta erityisaluetta – paljon ympäristölupaviraston

asiakkaita sijoittuu alueelle.

Toimintalinjan kolme keskeistä hanketta/hankekokonaisuutta vuosina 2008- 2009 ovat:

- *Pro Saaristomeritoiminta ja Saaristomeren suojelurahasto (YM)*
- *Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot –hankekokonaisuus (YM ja MMM)*
- *Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke ja vesihuoltohankkeiden perusrahoituksen riittävyys (YM ja MMM)*

3.2 Rakennemuutosalueet

Valtioneuvosto nimesi 1.2.2007 Vakka-Suomen seutukunnan äkillisen rakennemuutoksen alueeksi vuoden 2008 loppuun saakka. Työllisyystilanteen paranemisesta huolimatta Uudenkaupungin työttömyysaste on edelleenkin maakunnan keskitasoa korkeampi. Työttömyyden rakenne on erittäin vaikea ja lisäksi alueelta muuttaa nuoriso pois. Tulevaisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että seutukunnan elinkeinorakenne saadaan vuoteen 2010 mennessä vahvaksi ja monipuoliseksi. Vakka-Suomessa on vireillä useita suuria eri alojen yrityshankkeita, joiden rahoitustarve ylittää EAKR-ohjelman kautta saatavissa olevan tuen. Esimerkki tällaisesta hankkeesta on satamaan syntymässä oleva monipuolinen metallialan palveluverkosto, jonka alustavaan suunnitteluun ovat osallistumassa myös Tekes ja Aker Yards. Palveluverkostolla tähdätään siihen, että alueelle siirtyy muitakin yrityksiä, jotka hyötyvät kustannustehokkaasta palvelukonseptista ja satamasta, jonka toimintaa keskuksen perustaminen myös tukee. Palvelukeskuksesta syntyy yhdessä Vakka-Suomen ennestään vahvan metalliteollisuuden kanssa pohja, jolla seutukunta kestää tulevaisuuden haasteet.

3.3 Erityisohjelmat maakuntaohjelman toteutuksessa

3.3.1 Kansalliset ohjelmat

Aluekeskusohjelma

Aluekeskusohjelmaa toteutetaan Varsinais-Suomessa Salon, Turun ja Vakka-Suomen seutukunnissa.

Salon seudun aluekeskusohjelma pohjautuu seutustrategiaan, joka jakaantuu kolmeen painopistealueeseen; palvelut ja hyvinvointi, elinkeinot ja osaaminen sekä yhteistyö yli rajojen. Aluekeskusohjelman palvelut ja hyvinvointiosiossa keskitytään seudullisen hyvinvointiseurannan toteuttamiseen sekä seudullisten hyvinvointipalvelujen kehittämiseen hyvinvointiyrityksiä koskien. Elinkeinojen ja osaamisen kehittämässä keskitytään alueellisen innovaatioympäristön luomiseen sekä koulutuksen ja osaamisen ennakoituihin toimiin. Yhteistyö yli rajojen osiossa painottuvat yhteistyöverkostot ja kumppanuudet – niin kansalliset kuin kansainvälisetkin. Kansallisella tasolla tehdään yhteistyötä mm. Turun ja Lohjan seutujen kanssa.

Turun seudun aluekeskusohjelma toteuttaa osaltaan seudulle laadittua elinkeino- ja seutustrategiaa ja sen toimenpideohjelman. Seutustrategiaan pohjautuvat aluekeskusohjelman toimintalinjat ovat osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen, elinkeinoelämän toiminta- ja kasvuedellytysten turvaaminen sekä ulkoisen saavutettavuuden edistäminen.

Osaavan työvoiman saannin varmistamiseksi houkutellessa osaajia seudulle sekä edistetään ulkomaisen yritystoiminnan, investointien ja työvoiman saantia osana maakunnan kansainvälistämistä. Elinkeinoelämän toiminta- ja kasvuedellytyksiä turvataan kehittämällä osaamisintensiivisiä palveluita ja luovia

toimialoja sekä hyvinvointiyrittäjyyttä, tukemalla meriklusteri –osaamiskeskusohjelman toimintaa sekä seutujen välisellä yhteistyöllä. Ulkoisen saavutettavuuden edistämiseksi aluekeskusohjelmassa keskitytään kansainvälisten liikenneyhteyksien kehittämiseen.

Vakka-Suomen aluekeskusohjelman strategiset painopisteet ovat innovaatiojärjestelmän luominen, korkeakoulu yhteistyön edelleen kehittäminen, työvoiman saannin turvaaminen ja sosiaalisen pääoman kasvattaminen ja virikkeellisuuden lisääminen.

Innovaatiojärjestelmän luomisessa käytetään innovaatioasiamiestä, joka luo yhteydet osaamiskeskusohjelman kautta tapahtuvaan kehittämiseen, edistää tutkimusta, tuotekehitystä ja teknologian siirtoa ja tukee yritysten TEKES -rahoitteisten hankkeiden syntyä. Kärkialojen innovatiivisessa kehittämisessä tehdään selvityksiä meri-, metalli-, energia- ja elintarvikealoilla sekä saatetaan yrityksiä niiden tarvitsemien tutkimus-, tuotekehitys-, ja tuoteistamispalveluiden piiriin. Korkeakouluasiamies tukee paikallisia yksiköitä korkeakoulu yhteistyössä ja hankekokonaisuuksien luomisessa. Työvoiman saantia turvataan koulutuksen tarveohjautuvuutta vahvistamalla sekä ennakoititiedon hyväksikäytöllä. Sosiaalista pääomaa kasvatetaan yhteistyötä tukemalla.

Osaamiskeskusohjelma

Osaamiskeskusohjelmassa 2007-2013 Varsinais-Suomi on valtakunnallisessa vetovastuussa HealthBio – Terveiden bioklusterista sekä Meriklusterista. HealthBio -klusteria koordinoi Turku Science Park Oy ja Meriklusteria Koneteknologiakeskus Turku Oy. Maakunta on mukana myös elintarvikekehityksen, matkailun ja elämystuotannon sekä Forest Industry Future –klustereissa.

HealthBio – Terveiden bioklusteri on bioteknologian terveyssovellusten ja terveyteen liittyvien liiketoiminta-alueiden kansallinen klusteri. Sen kilpailukyky perustuu monialaisen huippuosaamisen hyödyntämiseen. Toiminnan ydin muodostuu neljästä toisiinsa liittyvästä ja limittyvästä elementistä: ihmisen perimä, mittaus, hoito ja varaosat.

Meriklusteriohjelman tehtävänä on aktivoita, yhdistää ja edistää meriteollisuuden, merenkulun ja näitä tukevan pienten ja keskisuurten yritysten kehitystä, koulutusta, soveltavaa tutkimusta ja parantaa meriklusterin näkyvyyttä. Meriklusteriohjelman painopiste on laivanrakennus-, offshore- ja veneteollisuudessa. Painopistealueita leikkaavina teemoina ovat materiaali- ja valmistusteknologiat sekä liiketoimintaosaaminen. Merenkulku on ohjelmassa mukana merilogistiikan sekä merenkulun turvallisuuden ja ympäristöystävällisyyden osalta.

Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma

Maaseutupoliittista kokonaisohjelmaa on Varsinais-Suomessa kohdennettu maakuntaan laatimalla oma Varsinais-Suomen maaseutu- ja tulevaisuus selvitys. Siinä on hahmoteltu tulevaisuuden tavoitteita ja mahdollisia kehityskulkuja sekä käsitelty yleiseen alueelliseen kehittämiseen liittyviä muutoksia ja niiden vaikutuksia maaseudun kehittämisen suunnitteluun.

Saaristo-ohjelma

Valtakunnallisen saaristo-ohjelman linjauksia on täsmennetty Varsinais-Suomen saaristo-ohjelmalla. Ohjelman keskeisiä toimenpiteitä ovat mm. saaristomatkailun kehittäminen, yhteysalusliikenteen ja saariston Rengastien toimintaedellytysten turvaamisen sekä Saaristomeren tilan parantaminen.

3.3.2 EU -ohjelmat

Kilpailukyky- ja työllisyysohjelma (EAKR)

Kilpailukyky- ja työllisyysohjelman (EAKR) haasteellisten alueiden rahoitus Varsinais-Suomessa jaetaan ainakin alkuohjelmakaudella TE -keskuksen (yritys- ja työvoimaosastot) sekä Varsinais-Suomen liiton kautta. Haasteellisia alueita ovat Loimaan ja Vakka-Suomen seutukunnat sekä saaristolain mukaiset saaristokunnat sekä asetuksen mukaiset saaristo-osakunnat.

Suoraan yrityksiin kohdistuvissa toimenpiteissä keskitytään pääsääntöisesti kasvuyritysten rahoittamiseen. Hankkeet kohdentuvat mm. pk-yritysten kasvua edistäviin kehittämistöimiin, yrityspalveluyritysten liiketoiminnan ja palvelutarjonnan kehittämiseen, pk-yritysten (yritysryhmien) liiketoimintojen uusiutumisen ja vahvistamisen edistämiseen, ympäristötekniikan hyödyntämiseen pk-yrityksissä sekä innovaatioiden tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen. Alle 10 henkeä työllistävien yritysten yritystukihankkeet hoidetaan pääsääntöisesti maaseutuohjelman kautta.

Yritysten toimintaympäristön kehittämisessä panostetaan yrityshautomoiden kehittämiseen, liiketoimintojen uusiutumista, vahvistamista ja kansainvälistymistä edistävien yrityspalveluiden vahvistamiseen, tutkimis- ja kehittämistoimintaa tukevien toimintojen kehittämiseen, alueiden erikoisosaamisen ja klustereiden kehittämiseen, verkostoitumiseen alueellisten ja kansallisten tutkimus- ja osaamistahojen kanssa sekä innovaatiopalveluiden saatavuuden ja tehokkuuden parantamiseen.

Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristöjen parantamiseksi kohennetaan mm. yritysten liikenteellistä saavutettavuutta, tehdään kokeilutoimia palvelutuotannon tehostamiseksi, edistetään Itämeren ja vesistöjen suojelua, kehitetään luonto- ja kulttuurimatkailua sekä hyödynnetään kehittyvää ympäristöteknologiaa ja panostetaan ympäristöriskien hallintaan.

Turun kaupunkiseudun kehittämisessä keskitytään alkuohjelmakaudesta Turun kaupunkikeskustan veto-voimaisuuden ja viihtyisyyden parantamiseen sekä yhteisöohjelmatoimintaan.

Koko Etelä-Suomen kattavassa teemaosiossa osallistutaan aktiivisesti vuosittaisten teemojen hakemiseen ja toteuttamiseen.

Alueellinen ESR-ohjelma

ESR -ohjelma jakaantuu rakenteellisesti kahteen osaan: valtakunnalliseen osioon ja alueelliseen osioon. Valtakunnallisen osion rahoitus kohdistetaan kehittämishankkeisiin, joita koordinoidaan valtakunnallisesti. Alueellisen osion rahoitus suunnataan alueellisten tarpeiden pohjalta. Rahoittajaviranomaisina kaikissa toimintalinjoissa ovat TE -keskus sekä lääninhallitus.

ESR -ohjelman hankkeilla kehitetään työorganisaatioiden - erityisesti pk-yritysten - ja työssä olevan työvoiman osaamista ja valmiuksia varautua rakenteellisiin muutoksiin. Tavoitteena on turvata työvoiman työssä pysyminen ja osaavan työvoiman saatavuus. Uusien yritysten lisäämiseksi tuetaan yritystoiminnan aloittamista ja yrittäjyyskasvatusta. Tähän liittyen yhtenä painopisteenä on myös yritysten omistajanvaihdosten edistäminen.

Toisena keskeisenä tavoitteena on alentaa rakenteellista työttömyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä, mm. väli- ja siirtymätyömarkkinoita kehittämällä. Nuorten osalta tavoitteena on myös koulutuksen keskeyttämisen alentaminen. ESR-rahoituksen avulla kehitetään uusia palvelumuotoja ja edistetään verkostomaista yhteistyötä hyviä käytäntöjä levittämällä ja hyödyntämällä. Maahanmuuttajien integroimista yhteiskuntaan edistetään kehittämällä alkuvaiheen neuvontaa ja ohjausta.

ESR -ohjelmassa kehitetään sekä valtakunnan tason että alueellisen ja seutukuntatason palvelujärjestelmiä työmarkkinoiden toiminnan edistämiseksi ja ennakoinnin ja koulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseksi. Kehitetään myös toimia koulutuksesta työelämään siirtymisen helpottamiseksi, parannetaan aikuisopiskelun ohjaus-, ja neuvontapalveluja sekä tuetaan innovaatioympäristöjen ja -verkostojen luomista. Valtakunnallisesti kehitetään Yritys-Suomi palvelujärjestelmää.

Lisäksi ohjelmalla tuetaan työperusteista maahanmuuttoa, jotta voitaisiin turvata työvoiman saatavuus tulevaisuudessa. Tavoitteena on myös lisätä työnantajien ja työyhteisöjen valmiuksia vastaanottaa työperusteisesti maahan muuttavia. ESR-ohjelmassa on mahdollista myös hyvien käytäntöjen etsimiseen ja levittämiseen liittyvä kansainvälinen yhteistyö.

Maaseutuohjelma

Ohjelman varoista Varsinais-Suomessa kohdennetaan yritystukiin 2/3 ja yleisiin kehittämishankkeisiin 1/3. Pääpaino on yrittäjyyden edistämässä (alle 10 hengen yrityksissä ensisijaisesti maaseutualueilla).

Yleiset kehittämishankkeet tulevat ohjelmakauden alkuvaiheessa olemaan elinkeinojen kehittämishankkeita (elintarvikejalostus, bioenergia, puunjalostus, matkailu, hevostalous jne.) sekä maaseutuyrittäjyyden seudullisia neuvontahankkeita (maksuton yleisneuvonta). Nämä hankkeet yhdessä muodostavat verkoston, jonka avulla parannetaan maakunnan pienyrittäjien toimintaedellytyksiä.

Muita hankkeita ovat pääasiassa sellaiset kehittämishankkeet, joita toteutetaan koko maakunnan laajuisina, seudullisina tai ylimaakunnallisina. Näistä kauden alkuvaiheessa todennäköisesti voisi nousta esille sellaisia hankkeita, kuten esim. kyläasiamiestoiminnan järjestäminen maakunnassa, ympäristön tilaa parantavat hankkeet, luomutuotteiden menekien edistäminen jne.

Pienten, alueellisten hankkeiden rahoitus tapahtuu pääasiassa Leader -toimintaryhmien kautta. Kolme viidestä Leader -ryhmästä toimii Varsinais-Suomen TE-keskuksen hallinnoimana eli Varsin Hyvä ry, Varsinais-Suomen jokivarsikumppanit ry ja I samma båt rf - Samassa Veneessä ry. Näiden ryhmien vuotuinen rahoitus on yhteensä keskimäärin 2,2 milj. euroa/v. Rahoitus jakautuu siten, että 1 milj. euroa on EU:n rahoitusosuutta, 0,75 milj. euroa valtiolta ja 0,45 milj. euroa kunnilta. Toimintaryhmät voivat käyttää vuotuisesta rahoituksestaan noin 20 %:n osuuden pienten, aloittavien yritysten yritystukiin (esim. kädentaito-, palvelu- ja matkailualan yritykset).

Kaksi muuta Leader -ryhmää toimii osittain Varsinais-Suomen puolella eli Ravakka ry (+ Satakunta) ja Ykkösakseli ry (+ Uusimaa). Osa niiden rahoituksesta kohdistuu siten myös Varsinais-Suomen alueen eduksi.

Elinkeinokalatalouden kehittämisohjelma

Elinkeinokalatalouden osalta toteutetaan Euroopan komission hyväksymää valtakunnallista toimintaohjelmaa, joka ei sisällä maakunnallisia kehittämissuunnitelmia. Toimintaohjelman tavoitteena on suunnata

ohjelmavarat sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tukevat kannattavan yritystoiminnan syntymistä ja säilymistä. Ohjelmalla pyritään mm. edistämään merialueen kannattavaa kalastustoimintaa, vesiviljelyä, kalanjalostusta ja kalan tukkukauppaa sekä tukemaan elinkeinokalatalouden infrastruktuuria ja järjestelmiä. Alueellisen yhteistyön kehittämisen tukeminen on mahdollista muodostettavien toimintaryhmien toimesta. Kalatalousryhmät valitaan erillisen valtakunnallisen hakumenettelyn perusteella aluksi vuosille 2008 - 2011.

Rajat ylittävät ohjelmat

Central Baltic Interreg IVA ohjelma

Central Baltic INTERREG IVA ohjelma on uusi rajat ylittävän yhteistyön ohjelma Keskeisen Itämeren alueella. Ohjelma kattaa alueita Ruotsista, Suomesta – mukaan lukien Ahvenanmaa - Virosta ja Latviasta. Central Baltic –ohjelma kattaa koko ohjelma-alueen. Kahdesta alaohjelmasta Etelä-Suomi Viro –ohjelmassa keskitytään ko. maihin kohdistuviin yhteisiin projekteihin ja saaristo ja saaret –ohjelmassa merellisten saarten kehittämiseen.

Kaikilla ohjelmilla on yhteiset toimintalinjat. Niiden avulla pyritään luomaan turvallinen ja terveellinen elinympäristö, kehittämään Keskeisestä Itämerestä taloudellisesti kilpailukyinen ja innovatiivinen alue sekä muodostamaan alueelle houkutteleva ja dynaaminen yhteisö.

Maakuntaohjelman toteuttamisessa hyödynnetään myös suoraan EU:sta haettavia ohjelmia, kuten esim. 7. puiteohjelmaa. Kansallisesti valmistelluista EU-osarahoitteisista ohjelmista poiketen 7. puiteohjelman toteuttaminen on saatu jo hyvään vauhtiin vuoden 2007 aikana.

3.4 Toteuttamissuunnitelman vaikutusten arviointi

Maakuntaohjelman toteuttamisella pyritään selkeästi parantamaan Varsinais-Suomen ympäristön tilaa ja ihmisten elinoloja. Siten toimenpiteiden ympäristövaikutukset ovat yleisesti arvioiden myönteisiä. Yksittäisillä hankkeilla voi olla ainakin jossain määrin myös haitallisia ympäristövaikutuksia. Myönteisten ympäristövaikutusten syntyminen edellyttää, että hankkeiden toteuttaminen on suunnitelmallista ja hallittua. Ympäristön tilaan merkittävästi vaikuttavat hankkeet tulisikin toteuttaa ja suunnitella siten, että haitalliset vaikutukset ympäristöön jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Varsinais-Suomen maakuntaohjelmassa on tarkasteltu ohjelman toteuttamisen ympäristövaikutuksia toimintalinjoittain seuraavien tekijöiden suhteen:

- väestö, ihmisten terveys, elinolot, viihtyvyys
- maaperä, vesi, ilma, ilmasto, kasvillisuus, luonnon monimuotoisuus
- yhdyskuntarakenne, rakennukset, maisema, kaupunkikuva, kulttuuriperintö
- luonnonvarojen hyödyntäminen
- työllisyys/elinkeinot

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman puitteissa toteutettavien hankkeiden ympäristövaikutukset tulee arvioida ja arviointien riittävyys huomioida hyvissä ajoin ennen hanketta koskevan rahoituspäätöksen tekoa. Vastuu kunkin hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista kuuluu hankkeen toteuttajalle. Hanketta rahoittavan tahon vastuulla on huolehtia siitä, että em. arviointi on riittävää.

4. Toteuttaminen hallinnonaloittain

4.1 Kauppa- ja teollisuusministeriö (TEM)

Vuotta 2008 koskevat neuvottelukysymykset

1. Kansalliset yritystuet

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Varsinais-Suomi on elinkeinorakenteeltaan suhdanneherkkä alue. Keskeiset toimialat (meriteollisuus, autoteollisuus, elintarviketeollisuus, elektroniikka) ja niiden veturiyritykset ovat erittäin voimakkaasti riippuvaisia globaalien talouden trendeistä. Tästä johtuen varsinaissuomalainen pk-yrityskenttä toimii alakohtaisesti voimakkaasti vaihtelevien suhdanteitten maailmassa. Vielä 2005 alkuvuonna metalliteollisuus kärsi matalasuhdanteesta. Tällä hetkellä erityisesti meriteollisuuden imussa samat yritykset toimivat erittäin vaativassa kasvutilanteessa, joka edellyttää mittavia panostuksia sekä yritysten infraan, liiketoimintaprosesseihin että osaamiseen. Eräät toiset toimialat ja alueet kamppailevat rakennemuutosongelmien kanssa (prosessiteollisuus, elintarviketeollisuus, elektroniikkateollisuus) samalla, kun uudet kasvualat (diagnostiikka, lääkekehitys, luovot toimialat) vahvistavat asemiaan kansainvälisesti.

Valtioneuvosto nimesi 1.2.2007 Vakka-Suomen seutukunnan äkillisen rakennemuutoksen alueeksi vuoden 2008 loppuun saakka. Vakka-Suomen elinkeinoelämän rakenteellisia ongelmia ovat edelleen voimakas työpaikkariippuvuus vaihtelevista kansainvälisistä suhdanteista ja väestön nettomuuton tappiollisuus. Noin 30 % teollisuuden työpaikoista on edelleen autojen valmistuksen toimialalla.

Varsinais-Suomen alueella rakennerahastojen kautta (KTM:n hallinnonalalle) tulevat resurssit ovat pienentyneet voimakkaasti. EU:n haasteellisen alueen peitto pysyy lähes muuttumattomana, mutta EAKR -osarahoitteinen kehys putoaa noin 1,5 miljoonaan euroon vuositasolla. Pudotus on n. 2 milj. euroa.

Vuodelle 2008 esitetystä 6,5 miljoonan euron määrärahasta 2 miljoonaa euroa tulee osoittaa Vakka-Suomen, rakennemuutosalueen yritys- ja yrityspalveluiden kehittämishankkeisiin.

Kehittämisrahoitus

ESR:n osalta määrärahatason pudotus on huomattavasti suurempi kuin EAKR:ssa. Suuralueohjelman kautta, valtioneuvosta määrittelemien hallinnonalakohtaisten jakoperusteiden perusteella, (KTM:n hallinnonalan osuus) jää Varsinais-Suomessa 0,25 miljoonaan euroon. Kansallisen ESR -ohjelman TE -keskuskohtaisen osuuden arvioidaan on n. 0,6 milj. euroa (vrt. vuosi 2006 yhteensä 2,9 milj. euroa).

On välttämätöntä, että maakunnassa kyetään panostamaan johdonmukaisesti alkavien yritysten kehittymiseen, toimivien yritysten liiketoimintaosaamiseen, verkostoitumiseen, kansainvälistymiseen, kasvuun ja omistajanvaihdospalveluiden tehokkaaseen välittämiseen. Varsinais-Suomen TE-keskus on panostanut voimakkaasti Yritys-Suomi palvelumallin toteuttamiseen maakunnassa. Hyvän seutupohjaisen ja markkinaehtoisiin palvelutuottajiin verkostoituneen yrityspalvelujärjestelmän kehittäminen ja jatkuvuus edellyttää jatkuvasti määrätietoista kehittämispanosta ja rahoitusta.

Kauppa ja teollisuusministeriö on 12.2.2007 tekemällään päätöksellä osoittanut Varsinais-Suomen TE-keskukselle yhteensä 0,09 milj. euroa määrärahaa yritysten kotimaisiin kehittämistoimenpiteisiin

(mom. 32.10.22.2, vuonna 2008 mom. 31.01.02). Yllä kuvattu tarvetilanne huomioon ottaen tämä myöntövaltuustaso on täysin riittämätön.

Menokehysuunnitelmaa 2009 – 2012 koskevat neuvottelukysymykset

1. Kansalliset yritystuet
Kts. vuosi 2008.

Yhteenveto neuvoteltaviksi esitettävistä määrärahasesityksistä (milj. euroa)

Momentti		TA 2007	TAE 2008	S 2009	S 2010	S 2011	S 2012
32.01.02	Kehittämisrahoitus	0,090	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
32.30.45	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	2,400	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500

4.2 Liikenne- ja viestintäministeriö

Vuotta 2008 koskevat neuvottelukysymykset

1. Yhteysalusliikenteen rahoitus (Saariston Rengastiet) ja yhteysalusliikennelaitureiden korjausmäärärahat

Varsinais-Suomen saariston yhteysalusliikenteen ja Saariston Rengasteiden (Iso Ja Pieni Rengastie) toteutus turvattiin budjettiriihessä hallitusohjelman edellyttämällä tavalla koko hallituskaudeksi. Tämä ei kuitenkaan riitä, koska yhteysalusliikennelaitureiden kunnostukseen ei ole varauduttu mitenkään. Laiturien jatkuvasti heikkenevä kunto on jo useita vuosia ollut selvä turvallisuusriski saaristoliikenteelle.

Toinen vakava ja kustannuksiltaan huomattavasti suurempi turvallisuusriski ja epäkohta on se, että yhteysaluskantaa ei ole vuosikausiin uusittu aluskannan ollessa tätä nykyä kokonaisuudessaan 20-40 vuoden ikäistä.

Jotta Saariston Rengasteiden liikenne pitkällä tähtäimellä voi toimia kunnolla, tulee ko. yhteydet muuttaa maantielain mukaisiksi yleisiksi teiksi. Muutosta puoltavat elinkeino- ja aluekehityspoliittiset tekijät sekä etenkin tulevan Länsi-Turunmaan kaupungin osalta myös kuntarakenteen ja palvelujen järjestämisen asettamat vaatimukset.

2. Perustienpidon rahoitus

Nykyinen perustienpidon rahoitus riittää hoitoon ja ylläpitoon, mutta investointeja ei pystytä toteuttamaan läheskään aluerakenteen muutoksen ja liikenteen lisääntymisen edellyttämässä laajuudessa. Viime vuosina tierahoituksen alueelliset investoinnit ovat pienentyneet niin, että pienet tienparannustyöt ovat lähes loppuneet. Alueellisten investointien vähyyys aiheuttaa Varsinais-Suomen kasvukeskuksissa liikennejärjestelyjen toimimattomuutta sekä koko maakunnassa liikenneturvallisuus riskien lisääntymistä. Liikenneturvallisuudeltaan Varsinais-Suomen alue on ollut jo pitkään muuta maata turvattomampi. Erityisesti päätieverkko kaipaa kipeästi uudistamista, sillä liikenneturvallisuudessa on havaittavissa huolestuttavaa heikkenemistä.

Rahoitustaso riittää nykykunnan säilyttämiseen päätieverkolla, mutta alemman tieverkon ja siltojen kunto heikkenevät jonkin verran. Varsinais-Suomen erityispiirteet; rannikon läheisyys, nopeat ilmastomuutokset, vaativat pohjaolosuhteet sekä Lounais-Suomen saaristo näkyvät haasteellisena ja kalliina tienpidon toimintaympäristönä.

Edellä mainittujen asioiden kuntoon laittamiseksi koko maan perustienpidon rahoitustasoa tulisikin nostaa 630–650 milj. euroon vuodessa, jolloin Varsinais-Suomen vuosittainen rahoitustaso olisi noin 65 milj. euroa.

Menokehysuunnitelmaa 2009 – 2012 koskevat neuvottelukysymykset

1. Yhteysalusliikenteen rahoitus (Saariston Rengastiet) ja yhteysalusliikennelaitureiden korjausmäärärahat

Kts. vuosi 2008.

2. Perustienpidon rahoitus

Kts. vuosi 2008.

3. VT 8 Turku-Pori

E18 -tien toteutumisen varmistuttua on valtatie 8 kehittäminen välillä Turku - Pori noussut lounaisen Suomen tärkeimmäksi päätiehankkeeksi. Valtatie 8 yhdistää Lounais-Suomen jatkuvasti kehittyvät TEN-satamat toisiinsa mahdollisten satamien välisen työnjaon. Turun ja Porin välillä ei ole suoraa rautatieyhteyttä, joten valtatie 8 on tärkein tavaraliikenteen väylä ja se palvelee välillisesti myös Naantalın ja Uudenkaupungin satamia.

Valtatien 8 kehittäminen välillä Turku - Pori näkyy mm. LVM:n TTS 2008 - 2011 -julkaisussa mahdollisena uutena hankkeena. Liikennepoliittisen selonteon valmistelun yhteydessä on Tiehallinto esittänyt hankkeen toteutuksen käynnistämistä vuosien 2008 - 2011 välisenä aikana.

Hanke koostuu Turun pääm moottoritieosuuden laajentamisesta välille Raisio - Nousiainen sekä paikallisten ongelmakohteiden poistamiseen tähtäävistä pistemäisemmistä toimita kuten keskikaitteellisista ohituskaistoista ja Laitilan eritasoliittymistä. Hankkeen kustannusarvio on noin 140 milj. euroa. Suunnitelma- ja valmiuden puolesta hanke on aloitettavissa vuonna 2010.

23

4. Kemiran väylä

Uudenkaupungin satamaan tulevan Kemiran väylän syventäminen on koko Vakka-Suomen liikenneyhteyksien kannalta ensiarvoisen tärkeää. Hanke sisältyy Merenkululaitoksen meri- ja sisävesiväylien kehittämissuunnitelmaan 2007-2016.

Väylän syventäminen 12 metriin on Kemira GrowHow Oy:n toiminnan kehittämisen ja kilpailukyvyyn kannalta välttämätöntä toteuttaa mahdollisimman pikaisesti. Väylän syventämisestä tehdyt hyödyllisyyslaskelmat ovat selvästi osoittaneet sen länsirannikon väylistä merkittävimmäksi.

Pääosa väylähankkeen rahoituksesta kuuluu merenkululaitokselle, osa kaupungille ja osa yritykselle. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on merenkululaitoksen osalta noin 10 miljoonaa euroa. Kaupungin osuus on noin miljoona euroa ja yrityksen osuus 4,2 miljoonaa euroa.

5. Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen rahoitus

Pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Turussa tehdään yli 60 % Suomen joukkoliikenteen matkoista. Suurissa kaupungeissa joukkoliikenne on kokonaan kaupunkien taloudellisella vastuulla, kun taas muissa kaupungeissa ja kunnissa valtio osallistuu merkittäväällä tavalla joukkoliikenteen rahoittamiseen.

Suurten kaupunkiseutujen tiivistyvä maankäyttö ja riittävä matkustajapotentiaali luovat mahdollisuuden joukkoliikennetarkoitusten laajempaan kehittämiseen vaihtoehtoksi henkilöautoliikenteelle.

Kasvavilla suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla joukkoliikenteen kattavuutta, palvelutasoa ja houkuttelevuutta tulee selkeästi parantaa uudistamalla liikenteen suunnittelua, järjestämistä ja rahoitusta. Uutta teknologiaa tulee hyödyntää matkustajille suunnattujen, matkantekoa helpottavien ja joukkoliikenteen houkuttelevuutta parantavien informaatiopalvelujen toteuttamisessa. Valtion panostusta tulee lisätä joukkoliikennettä palvelemaan infrastruktuuriin, muun muassa ratoihin, bus-sikaistoihin ja muihin joukkoliikenne-etuisuuksiin, liityntäpysäköintiin sekä informaatiojärjestelmiin.

Paikallisliikenneliitto ja suuret kaupungit ovat tehneet liikenne- ja viestintäministeriön asettamalle Alueellisen ja paikallisen joukkoliikenteen rahoitustyöryhmälle yhteisen ehdotuksen valtion rahoituksen kohdistamisesta suurten kaupunkien joukkoliikenteen lippujen hinnanalennuksiin.

6. Turun satamayhteydet – Suikkilantien nelikaistaistus

Turun Satama keskittyy pääasiassa matkustaja- ja suuryksikköliikenteeseen. Turku on Helsingin jälkeen Suomen tärkein kappaletavara- ja suuryksikkösatama ja se on myös Suomen ainoa junalautatasatama.

Turun satamaan johtava Suikkilantie on nykyisin Turun kaupungin hallinnoima merkittävä pääkatu ja Turun kehäväylän osa. Turun sataman raskas liikenne kulkee suurelta osin kaupungin keskustan ruutukaava-alueelta sivuavan katuverkon (Helsinginkadun ja Linnankadun) kautta sekä Suikkilantien - Markulantien kautta vaikuttaen haitallisesti katuverkon sujuvuuteen ja liikenneturvallisuuteen sekä asumismukavuuteen.

Turun satamayhteyden parantaminen sisältää Suikkilantien nelikaistaistamisen ja muuttamisen maantieteksi, eritasoliittymien ramppijärjestelyjen parantamisen sekä kevyen liikenteen ja melutorjunnan toimenpiteiden toteuttamisen. Hankkeen tiesuunnittelu on käynnissä ja hankkeen on arvioitu olevan toteutusvalmiina vuonna 2009. Hankkeen kustannusarvio on hankkeen laajuudesta riippuen noin 8...12 milj. euroa, joka jakaantuu puoleksi Tiehallinnon ja kaupungin kesken.

7. VT 9 liikenneturvallisuus

Valtakunnan tasolla laadittujen suunnitelmien mukaan liikenteen kasvu välillä Turku-Tampere tulee olemaan poikkeuksellisen nopeaa. VT 9 on osoittautunut jo nykyisillä liikennemäärillä välillä Turku-Kylmäkoski erittäin vaaralliseksi ja onnettomuusalttiiksi. Onnettomuuksien ehkäisyyn ja liikenneturvallisuutta edistäviin toimenpiteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota – etenkin maan toiseksi ja kolmanneksi suurimman valtakunnan osakesuunnan välisellä tieosuudella.

Yhteenveto neuvoteltaviksi esitettävistä määrärahaesityksistä (milj. euroa)

Momentti		TA 2007	TAE 2008	S 2009	S 2010	S 2011	S 2012
31.24.21	Perustienpito (TAE 2008 mukaan, Kehys 527 m€) joka sisältää alueellisia investointeja	59,270	56,900	56,000	56,000	56,000	56,000
	Lisäraharave perustienpitoon: - liikenneturvallisuuden parantaminen - maankäytön kehittämisen tuomat liikenteelliset tarpeet - teiden ja siltöjen kunnan parantaminen	11,530	8,860	5,000	1,700	1,700	1,700
	Perustienpidon määrärahan tarve yhteensä		65,100	64,900	65,400	65,700	66,100
31.24.78	Eräät tiehankkeet (VT 8)	0	0	0	10,000	60,000	60,000
31.30.78	Eräät vesiväylähankkeet (Kemiran väylä)	0	0	10,000	0	0	0
31.60.63	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (Turun kaupunkiseudun joukkoliikenne)	0,000	3,000	3,000	3,500	3,500	3,500
31.60.64	Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen	7,767	7,867	9,867	9,867	10,867	10,867
31.XX.XX	Laituriohjelma	0	0,591	0,800	0,800	0,800	0,800

4.3 Maa- ja metsätalousministeriö

Vuotta 2008 koskevat neuvottelukysymykset

1. Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke

Puhtaan veden saannin turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää maakunnan ihmisten hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn kannalta. Yksi koko maakunnan kärkihankkeista on Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke. Putkivesilinjojen rakentaminen tapahtuu pääasiassa vuosina 2008 - 2009. Kauan vireillä ollut hanke on strategisesti merkittävä ja sillä on myös Lounais-Suomen ympäristökeskuksen tuki.

Hanke takaa pitkälle tulevaisuuteen ulottuvan pysyvän ja kestävä ratkaisun tuottaa hyvälaatuista talousvettä alueen 295 000 asukkaan ja teollisuuden tarpeisiin Kaarinan, Liedon, Naantalın, Raision, Rymättylän, Merimaskun, Paimion, Paraisten, Piikkiön ja Turun alueella. Näiden lisäksi hanke antaa mahdollisuuden turvata pysyvästi Nauvon, Korppoon, Maskun ja Nousiaisten kuntien vesihuolto.

Turun seudun tekopohjavesihanke on sekä maakunnallisesti että alueellisesti tarkoituksenmukainen vesihuoltoratkaisu, jossa pintaveden käyttö talousvetenä korvataan kokonaan pohja- ja tekopohjavedellä. Hanke lisää valtakunnan tasolla merkittävästi pohja- ja tekopohjaveden osuutta talousveden määrästä.

2. Vesihuoltohankkeiden perusrahoituksen riittävyys

Varsinais-Suomeen on seutukunnittain laadittu vesihuollon kehittämisen yleissuunnitelmat, joissa on esitetty käytössä olevat vesi- ja viemäriverkostot sekä uusien johtöjen ja putkistöjen toteuttamistarpeet. Vesihuoltohankkeiden perusrahoitusta Varsinais-Suomessa on lisättävä, sillä nykyinen taso ei riitä tiedossa olevien hankkeiden rahoittamiseen. Alueen tärkein vesihuoltohanke on Turun

kaupunkiseudun tekopohjavesihanke, mutta sen toteuttaminen ei saa laskea nyt jo liian alhaisella tasolla olevaa muihin hankkeisiin suunnattavaa maakunnan vesihuoltohankkeiden perusrahoitusta.

Menokehysuunnitelmaa 2009 – 2012 koskevat neuvottelukysymykset

1. Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke

Kts. vuosi 2008.

2. Vesihuoltohankkeiden perusrahoituksen riittävyys

Kts. vuosi 2008.

3. Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot -hankekokonaisuus

Saaristomeri ja laajemmin koko Itämeri on huonon tilansa vuoksi keskeinen sekä kansallinen että kansainvälinen huolenaihe. Meren rehevöityminen johtuu pääosin maatalouden, yhdyskuntien ja haja-asutusten sekä teollisuuden jätevesien, kalankasvatuksen ja liikenteen ravinnekuormituksista. Meriympäristön hälyttävä tila on uhkana saariston elinkeinolle ja koko saaristolaiselle elämänmuodolle.

Valtioneuvosto on asettanut ympäristöministeriön toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle tavoitteet, joista yksi on: "Itämeren tila paranee ja ympäristöriskit vähenevät." Ympäristöministeriö on osaltaan kirjannut yhdeksi tulostavoitteeksi: "Itämereen ja sisävesiin kohdistuva ravinnekuormitus vähenee ja tärkeimpien pohjavesien pilaantumisriski pienenee." Ympäristöministeriön talousarvioesityksessä vuodelle 2008 on teemana myös Itämeren suojele. Elokuun budjettiriihessä talousarvioesitykseen tuli lisäyksenä 2 milj. euroa maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen. Tällä rahalla käynnistyvä pilottihanke tulee kohdistaa hankesuunnitelman mukaisille kohdealueille Lounais-Suomeen. Maataloustuottajien organisaatio (MTK) tulee olemaan mukana hankkeessa.

Yksi merkittävä vesistöjen rehevöitymistä aiheuttava tekijä on maataloudesta aiheutuvat päästöt. Ravinteiden huuhtoutumista vesiin on pyritty rajoittamaan suojavyöhykkeiden avulla, mutta menettely ei ole ollut riittävän tehokas. Uutena toimintamallina tulisi kokeilla laajempien vesistöihin rajoittuvien peltoalueiden saattamista aktiivisten maatalouden vesistönsuojelutoimenpiteiden (esim. bioenergian tuottaminen maaperää köyhdyttävillä monivuotisilla kasveilla) piiriin siten, että samalla turvataan taloudellisesti maatalouden harjoittajien nykyiset toimintaedellytykset. Karkean arvion mukaan tämä koskettaisi kymmentä prosenttia Varsinais-Suomen peltoalasta. Kansalliset korvaukset olisivat tällöin noin 13 milj. euroa, kun perusteena käytetään suojavyöhykkeisiin käytettävää tukea 450 euroa/hehtaari. Peltojen ohella on tehtävä kokonaistarkastelu, jossa ovat mukana myös metsistä tulevat valumat vesistöihin.

Yhteenveto neuvoteltaviksi esitettävistä määrärahaesityksistä (milj. euroa)

Momentti		TA 2007	TAE 2008	S 2009	S 2010	S 2011	S 2012
30.01.22	Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot: - pilottihanke 2008-2009						
		0	1,000	0	0	0	0
30.XX.XX	-korvaukset vesistöihin rajoittuvista pelloista	0	0	6,500	6,500	6,500	6,500
30.50.31	Avustukset yhdyskuntien vesihuolto-toimenpiteisiin	0,384	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
30.50.77	Vesistö- ja vesihuolto-työt	0,636	0,370	3,586	4,385	5,135	5,135

4.4 Opetusministeriö

Vuotta 2008 koskevat neuvottelukysymykset

1. Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortio

Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu ovat esittäneet korkeakoulukonsortiorakenteen luomista. Hankkeen edelleen kehittämiseksi opetusministeriö asetti suunnitteluryhmän, jonka tuli tehdä esitys yliopistojen yhteisestä toimintarakenteesta sekä toteuttamissuunnitelma aikatauluineen ja määrittellä tarvittavat osaprojektit sekä niiden tavoitteet ja taloudelliset vaikutukset. Selvitys, joka sai nimen "Turusta tieteen huippukesittymä" valmistui keväällä 2007. Selvitys sisältää myös esityksen konsortion tueksi tarvittavista kehittämishankkeista.

Turun yliopistojen strategisena tavoitteena on muodostaa profiilinsa mukaiseen työnjakoon perustuva kansainvälisesti tunnettu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen keskittymä, joka ylläpitää ja edistää alueen hyvinvointia, talouskasvua, monipuolisia opiskelumahdollisuuksia ja kulttuurielämää. Yliopistojen perustoimintojen vahvistaminen, erityisesti yliopistojen vahvuusalueiden kehittäminen, tutkimuksen ja opetuksen profilointi sekä keskeisten kehittämishankkeiden toteuttaminen edellyttävät lisärahoitusta.

Vuoden 2008 talousarvioehdotuksessa ei ole esitetty erillistä perusvoimavaramäärärahaa Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortion aikaansaamiseksi. Sen sijaan Helsingin innovaatioyliopiston suunnitteluun on esitetty erillinen määräraha. Talousarvioesityksessä yliopistojen toimintamenoihin esitetty lisärahoitus uhkaa jäädä kaikkien yliopistojen osalta miinusmerkkinä, sillä valtion tuottavuusohjelma merkitsee samaan aikaan yliopistoille huomattavaa rahoituksen vähenemistä ja toisaalta tilakustannukset nousevat.

Menokehysuunnitelmaa 2009 – 2012 koskevat neuvottelukysymykset

27

1. Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortio

Kts. vuosi 2008. Vuoteen 2010 saakka nouseva rahoitustaso.

2. Turku 2011 kulttuuripääkaupunkihanke

Turku tulee olemaan yhdessä Tallinnan kanssa Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2011. Turku 2011 kulttuuripääkaupunkihankkeen toteuttamista varten on perustettu säätiö, joka käytännössä vastaa hankkeen toteutuksesta. Säätiön kokoonpanossa on otettu huomioon laaja rahoituspohja. Hankkeen rahoituksesta kolmannes tulee kaupungilta ja seudulta, kolmannes valtiolta ja kolmannes muulta, muun muassa yrityksiltä ja myyntituloista.

Kulttuuripääkaupunkivuosi on koko Suomen yhteinen asia. Sille tulee antaa valtion talousarviossa sen tarvitsema taloudellinen tuki. Alustavasti opetusministeriön suunnasta on luvattu hankkeelle noin 10 miljoonan euroa. Yhteistyökumppaneiden sitouttamiseksi julkisen rahoituksen tulee valmistelun alkuvaiheessa olla riittävän suuri. Tämä antaa vuoden 2011 kulttuuripääkaupunkihankkeen toteutukselle uskottavuutta.

3. Nuorten työpajatoiminta

Suomessa on n. 250 kuntien, säätiöiden sekä erilaisten yhdistysten ja yhteisöjen ylläpitämää työpajaa, joissa vuosittain on n. 10 000 – 12 000 valmentautujaa. Pajojen palveluksessa oli vuonna 2006 noin 1100 valmentajaa. Asiakkaita ovat esimerkiksi ammattitaidottomat tai työkokemusta kaipaavat nuoret, opintonsa keskeyttäneet nuoret, työ- ja toimintakyvyltään heikentyneet aikuiset, päihde ja/ tai mielenterveysongelmaiset, vajaakuntoiset ja maahanmuuttajat.

Työpaja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvien valmennus- ja ohjauspalvelujen avulla pyritään parantamaan yksilön arjen hallintaa ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön. Nuorten palautte toiminnasta on ollut hyvä ja tulokset myönteisiä. Yli 70 % nuorista sijoittuu pajajakson jälkeen. Tarvetta pajatoiminnan lisäämiseen on kuitenkin suuri. Länsi-Suomen lääninhallituksen teettämän selvityksen mukaan 95 000 nuorta oli työelämän ja koulutuksen ulkopuolella vuonna 2004. Lisäämällä resursseja erityisesti henkilöstön määrää pajat voisivat tavoittaa entistä suuremman osan näistä nuorista

Työpajatoiminnan järjestäjiä ovat kunnat. Koska toimintaa on ylläpidetty pääasiassa projektirahoituksella (ESR-rahoitus ja läänin nuorisotoimen jakamat kansalliset avustukset), toimintaa on haitannut lyhytjänteisyys. Toimintatiloihin ei ole voitu riittävästi panostaa ja opettajia on voitu palkata vain vuoden parin mittaisiin työsuhteisiin. Työpajatoiminta on osaamispuutteen kasvattamista ja sillä on erittäin suuri syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus.

Yhteenveto neuvoteltaviksi esitettävistä määrärahaesityksistä (milj. euroa)

Momentti		TA 2007	TAE 2008	S 2009	S 2010	S 2011	S 2012
29.50.01	Yliopistojen toimintamenot - Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortio	0	4,000	8,000	12,000	12,000	12,000
29.80.50	Eräät avustukset (Kulttuuripääkaupunki 2011)	1,000	2,000	2,000	2,000	3,000	0
29.91.51	Nuorten työpajatoiminta ja ehkäisevä huumetyö	0,449	0,620	0,700	0,700	0,700	0,700

4.5 Sosiaali- ja terveysministeriö

Menokehysuunnitelmaa 2009 – 2012 koskevat neuvottelukysymykset

1. Tapaturmaisten aivovammojen kansainvälisen osaamiskeskuksen perustaminen Turkuun

Aivovammojen aiheuttamat kustannukset Suomessa ovat vuosittain yli miljardi euroa. Yhden nuoren pysyvä vaikea vammautuminen maksaa yhteiskunnalle 1,36 miljoonaa euroa ja kuolema 2,43 miljoonaa euroa. Suomessa vuosittain noin 35 000 henkilöä saa aivovamman. Näistä noin 1 150 kuolee ja noin 10 000:lle jää pysyvä aivovamman aiheuttama invaliditeetti. Puolet aivovamman saavista on alle 35-vuotiaita.

Aivovammojen hoitoon ei ole rekisteröity toistaiseksi ainoatakaan lääkettä. Aivovammat on arvioitu laiminlyödyimmäksi lääketieteen osa-alueeksi erityisesti merkitykseensä suhteutettuna. EU:n alueella ei ole ainuttakaan nimenomaan aivovammoihin keskittyntä monitieteellistä vahvasti resursoitua tutkimuskeskusta.

Aivovammojen tutkimuksessa ja hoidossa on mahdollista yhdistää monitieteellinen aivojen toimintaa, vaurioitumista ja toipumista selvittävä perustutkimus suoraan kliiniseen työhön. Turussa on toiminut jo vajaan kymmenen vuoden ajan aktiivinen monitieteellinen aivovammojen tutkimukseen keskittynyt tutkimusryhmä ainoana laatuaan Suomessa. Turussa on monia yksiköitä, joiden kanssa on mahdollista solmia molempia osapuolia hyödyttävä yhteistyö (esim. PET-keskus, Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus, BioCity, Kliininen tutkimuskeskus ja Tautimallintakeskus).

Tavoitteena on perustaa kansainvälinen osaamiskeskus, joka uudella tavalla yhdistää saman katon alle huippuluokan tutkimuksen, parhaan kliinisen osaamisen ja aktiivisen opetuksen tärkeällä monitieteellisellä lääketieteen osa-alueella. Tämä toimintamalli takaa jatkuvan laadukkaan tiedon tuottamisen, vahvan käytännön osaamisen sekä ennen kaikkea myös parhaan lääketieteellisen tiedon välittämisen kaikkialle missä aivovammapotilaita hoidetaan. Vuotuisten käyttökustannusten on alustavasti arvioitu olevan viisi miljoonaa euroa.

Yhteenveto neuvoteltaviksi esitettävistä määrärahaesityksistä (milj. euroa)

Momentti		TA 2007	TAE 2008	S 2009	S 2010	S 2011	S 2012
33.XX.XX	Tapaturmaisten aivovammojen kansainvälisen osaamiskeskuksen perustaminen Turkuun	0	0	1,000	1,000	2,500	2,500

4.6 Ympäristöministeriö

Vuotta 2008 koskevat neuvottelukysymykset

1. Vesihuoltohankkeiden perusrahoituksen riittävyys

Varsinais-Suomeen on seutukunnittain laadittu vesihuollon kehittämisen yleissuunnitelmat, joissa on esitetty käytössä olevat vesi- ja viemäriverkostot sekä uusien johtojen ja putkistojen toteuttamistarpeet. Vesihuoltohankkeiden perusrahoitusta Varsinais-Suomessa on lisättävä, sillä nykyinen taso ei riitä tiedossa olevien hankkeiden rahoittamiseen. Alueen tärkein vesihuoltohanke on Turun kaupunkiseudun tekopohjavesihanke, mutta sen toteuttaminen ei saa laskea nyt jo liian alhaisella tasolla olevaa muihin hankkeisiin suunnattavaa maakunnan vesihuoltohankkeiden perusrahoitusta

Menokehysuunnitelmaa 2009 – 2012 koskevat neuvottelukysymykset

1. Pro Saaristomeritoiminta ja Saaristomeren suojelurahasto

Saaristomeri on luonnonarvoiltaan ainutlaatuinen alue. Meren huonon tilan takia Varsinais-Suomen liitto, Varsinais-Suomen TE-keskus ja Lounais-Suomen ympäristökeskus allekirjoittivat vuonna 1999 ohjelmasuojelumuksen vesistön tilan saattamiseksi kestäväälle pohjalle. Hankkeen vetovastuu annettiin Lounais-Suomen ympäristökeskukselle.

Pro Saaristomeri-ohjelma on muodostanut sateenvarjon, jonka alla on toteutettu laajaa alueellista yhteistyötä. Yhteistyöohjelmalla pyritään hidastamaan ja pysäyttämään Saaristomeren rehevöityminen, edistetään ympäristötietoisuutta ja lisätään kansalaisten mahdollisuuksia osallistua käytännön vesiensuojelutyöhön. Keskeisin yhteistyömuoto on hanketta varten asetettujen seitsemän työryhmän toteuttama hanketyö. Työhön on liittynyt noin 70 toimijatahoa kansalaisjärjestöistä suuryrityksiin.

Turussa on aloittanut toimintansa Cetrum Balticum -säätio, jonka yhteyteen on suunniteltu Itämeren suojelurahastoa. Suojelurahasto tarjoaa yhden konkreettisen tavan toimia Saaristomeren tilan parantamiseksi. Jotta rahasto saisi uskottavan alun, tulisi valtion tulla mukaan alkuvaiheen perusrahoitukseen. Rahoitus voitaisiin budjetoida Lounais-Suomen ympäristökeskuksen kautta.

2. Vesihuoltohankkeiden perusrahoituksen riittävyys

Kts. vuosi 2008.

3. Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot –hankekokonaisuus

Saaristomeri ja laajemmin koko Itämeri on huonon tilansa vuoksi keskeinen sekä kansallinen että kansainvälinen huolenaihe. Meren rehevöityminen johtuu pääosin maatalouden, yhdyskuntien ja haja-asutusten sekä teollisuuden jätevesien, kalankasvatuksen ja liikenteen ravinnekuormituksista. Meriympäristön hälyttävä tila on uhkana saariston elinkeinolle ja koko saaristolaiselle elämänmuodolle.

Valtioneuvosto on asettanut ympäristöministeriön toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle tavoitteet, joista yksi on: "Itämeren tila paranee ja ympäristöriskit vähenevät." Ympäristöministeriö on osaltaan kirjannut yhdeksi tulostavoitteeksi: "Itämereen ja sisävesiin kohdistuva ravinnekuormitus vähenee ja tärkeimpien pohjavesien pilaantumisriski pienenee." Ympäristöministeriön talousarvioesityksessä vuodelle 2008 on teemana myös Itämeren suojeleminen. Elokuun budjettiriihessä talousarvioesitykseen tuli lisäyksenä 2 milj. euroa maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen. Tällä rahalla käynnistyvä pilottihanke tulee kohdistaa hankesuunnitelman mukaisille kohdealueille Lounais-Suomeen. Maataloustuottajien organisaatio (MTK) tulee olemaan mukana hankkeessa.

Yksi merkittävä vesistöjen rehevöitymistä aiheuttava tekijä on maataloudesta aiheutuvat päästöt. Ravinteiden huuhtoutumista vesiin on pyritty rajoittamaan suojavyöhykkeiden avulla, mutta menettely ei ole ollut riittävän tehokas. Uutena toimintamallina tulisi kokeilla laajempien vesistöihin rajoittuvien peltoalueiden saattamista aktiivisten maatalouden vesistönsuojelutoimenpiteiden (esim. bioenergian tuottaminen maaperää köyhdyttävillä monivuotisilla kasveilla) piiriin siten, että samalla turvataan taloudellisesti maatalouden harjoittajien nykyiset toimintaedellytykset. Karkean arvion mukaan tämä koskettaisi kymmentä prosenttia Varsinais-Suomen peltoalasta. Kansalliset korvaukset olisivat tällöin noin 13 milj. euroa, kun perusteena käytetään suojavyöhykkeisiin käytettävää tukea 450 euroa/hehtaari. Peltojen ohella on tehtävä kokonaistarkastelu, jossa ovat mukana myös metsistä tulevat valumat vesistöihin.

4. Ympäristölupaviraston sijoittaminen Turkuun

Ympäristölupajärjestelmän ja –hallinnon tehostamiseksi sekä lupakäytännön yhdenmukaistamiseksi Suomeen ollaan perustamassa nykyisen kolmen ympäristölupaviraston sijaan yksi valtakunnallinen ympäristölupavirasto. Ympäristölupavirasto tulisi sijoittaa Turkuun, koska Lounais-Suomi ja etenkin Saaristomeri ovat ympäristölupahallinnon kannalta erityisaluetta. Alueella on luontaisesti paljon asiakkaita ja nykyisen Länsi-Suomen ympäristölupaviraston toiminta-alueella on eniten lupa-asioita ja pisimmät käsittelyajat. Henkilöstön rekrytoinnissa Turun yliopisto ja Åbo Akademi tarjoavat hyvän pohjan. Turku on kaksikielinen kaupunki, jossa hallinnoidaan kummallakin kotimaisella kielellä. Myös Lounais-Suomen ympäristökeskus käyttää huomattavasti resursseja lupa-asioihin.

Yhteenveto neuvoteltaviksi esitettävistä määrärahasesityksistä (milj. euroa)

Momentti		TA 2007	TAE 2008	S 2009	S 2010	S 2011	S 2012
35.01.04	Pro Saaristomeri-toiminta ja Saaristomeren suojelurahasto	0	0	0,500	0	0	0
35.10.77	Ympäristötyöt	0,358	0,538	2,095	3,715	2,265	1,055
35.10.61	Ympäristönsuojelun edistäminen	0,150	0,700	0,700	0,700	0,700	0,700
35.20.22	Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot: - pilottihanke 2008-2009	0	1,000	0	0	0	0
35.10.77	- Saaristomeren vesiensuojelun suunnittelu ja toteutus				0,250*	0,250*	0,250*

* Sisältyvät edellä esitettyihin momentin 35.10.77 Ympäristötyöt määrärahoihin.

5. Rahoitustaulukot

Kansallinen rahoitus 2008-2012, milj.€

Maakunta: Varsinais-Suomi

Hallinnonala	Momentin numero	Momentin nimi	Lähtötaso 2007	Esitys 2008	Esitys 2009	Esitys 2010	Esitys 2011	Esitys 2012
OPM	29.50.01	Yliopistojen toimintamenot (Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortio)	0,000	4,000	8,000	12,000	12,000	12,000
OPM	29.80.50	Eräät avustukset (kulttuuripääkaupunki 2011)	1,000	2,000	2,000	2,000	3,000	0,000
OPM	29.91.51	Nuorten työpajatoiminta ja ehkäisevä huometyö	0,449	0,620	0,700	0,700	0,700	0,700
MMM	30.01.22	Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot: pilottihanke 2008-2008	0,000	1,000	0,000	0,000	0,000	0,000
MMM	30.xx.xx	Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot: korvaukset vesisihin rajoittuvista pelloista	0,000	0,000	6,500	6,500	6,500	6,500
MMM	30.50.31	Avustukset yhdyskuntien vesihuolto-toimenpiteisiin	0,384	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
MMM	30.50.77	Vesistö- ja vesihuoltotyöt	0,636	0,370	3,586	4,385	5,135	5,135
LVM	31.24.21	Perustienpito	59,270	65,100	64,900	65,400	65,700	66,100
LVM	31.24.78	Eräät tietohankkeet (VT 8)	0,000	0,000	0,000	10,000	60,000	60,000
LVM	31.30.78	Eräät vesiväylähankkeet (Kemiran väylä)	0,000	0,000	10,000	0,000	0,000	0,000
LVM	31.60.63	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (Turun kaupunkiseudun joukkoliikenne)	0,000	3,000	3,000	3,500	3,500	3,500
LVM	31.60.64	Saariston yhteysalusliikennepalvelujen osto ja kehittäminen	7,767	7,867	9,867	9,867	10,867	10,867
LVM	31.XX.XX	Laiturihjelma	0,000	0,591	0,800	0,800	0,800	0,800
TEM (KTM)	32.01.02	Kehittämishankkeet	0,090	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
TEM (KTM)	32.30.45	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	2,600	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500
STM	33.xx.xx	Tapahtumaisten avovammojen kansainvälisen osaamiskeskuksen perustaminen Turkuun	0,000	0,000	1,000	1,000	2,500	2,500
YM	35.01.04	Pro Saaristomertointi ja Saaristomeren suojelurahasto	0,000	0,000	0,500	0,000	0,000	0,000
YM	35.10.77	Ympäristötyöt	0,358	0,538	2,095	3,715	2,265	1,055
YM	35.10.61	Ympäristönsuojelun edistäminen	0,150	0,700	0,700	0,700	0,700	0,700
YM	35.20.22	Maatalouden uudet vesiensuojelukeinot: pilottihanke 2008-2009	0,000	1,000	0,000	0,000	0,000	0,000

	Lähtötaso 2007	Esitys 2008	Esitys 2009	Esitys 2010	Esitys 2011	Esitys 2012
Valtion rahoitus yhteensä	72,704	95,916	123,148	130,067	183,167	179,357
Kuntien rahoitus *	15,500	20,448	26,254	27,729	39,049	38,237
Julkisen rahoitus yhteensä	88,204	116,364	149,402	157,796	222,216	217,594
Yksityinen rahoitus *	71,585	94,440	121,253	128,066	180,349	176,598
RAHOITUS YHTEENSÄ	159,789	210,804	270,655	285,862	402,565	394,191

* Arvio rahoituksen määrästä.

EU -ohjelma rahoitus 2008-2012, milj.€

Maakunta: Varsinais-Suomi

Hallinnonala	Momentin numero	Momentin nimi	Lähtötaso 2007	Esitys 2008	Esitys 2009	Esitys 2010	Esitys 2011	Esitys 2012
MMM	30.10.61	EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen	1,350	4,600	3,500	3,600	3,100	2,700
		Manner-Suomen maaseudun kehittämissuositukset:	1,350	4,600	3,500	3,600	3,100	2,700
MMM	30.10.62	Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	1,650	5,700	4,200	4,400	3,900	3,300
		Manner-Suomen maaseudun kehittämissuositukset:	1,650	5,700	4,200	4,400	3,900	3,300
MMM	30.40.62	Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepoliittikan edistäminen	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000
TEM	32.70.64	EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013	5,706	6,725	6,800	6,800	6,800	6,800
		EAKR-toimenpideohjelma:	1,794	1,829	1,866	1,866	1,866	1,866
		Manner-Suomen ESR -toimenpideohjelma:						
		- Valtakunnallinen	2,536	3,451	3,451	3,451	3,451	3,451
		- Alueellinen	1,376	1,445	1,483	1,483	1,483	1,483
TEM	32.70.65	Valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013	5,920	7,162	7,190	7,190	7,190	7,190
		EAKR -toimenpideohjelma:	1,709	1,845	1,831	1,831	1,831	1,831
		Manner-Suomen ESR -toimenpideohjelma:						
		- Valtakunnallinen	2,730	3,715	3,715	3,715	3,715	3,715
		- Alueellinen	1,481	1,602	1,644	1,644	1,644	1,644
		Lähtötaso 2007		Esitys 2008	Esitys 2009	Esitys 2010	Esitys 2011	Esitys 2012
		EU:n rahoitus yhteensä	8,406	12,675	11,650	11,750	11,250	10,850
		Valtion rahoitus yhteensä	9,220	14,512	13,040	13,240	12,740	12,140
		Kuntien rahoitus *	3,758	5,796	5,264	5,328	5,114	4,901
		Julkisen rahoitus yhteensä	21,384	32,983	29,954	30,318	29,104	27,891
		Yksityinen rahoitus *	17,355	26,769	24,310	24,606	23,621	22,636
		RAHOITUS YHTEENSÄ	38,738	59,752	54,264	54,923	52,725	50,527

* Arvio rahoituksen määrästä.

[Redacted text]

[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	1,292
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,517
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,775
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	1,108
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,443
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,440
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,225
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	1,294
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,517
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,275
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,502
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,880
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,352
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,355
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,173
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	[Redacted]	0,000
[Redacted]	0,498	0,000	0,000	4,076	0,000	0,000	0,000	4,574
[Redacted]	0,199	0,000	0,000	1,630	0,000	0,000	0,000	1,829
[Redacted]	0,201	0,000	0,000	1,644	0,000	0,000	0,000	1,845
[Redacted]	0,098	0,000	0,000	0,802	0,000	0,000	0,000	0,900
[Redacted]	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

[Redacted text]

[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

[REDACTED]				
[REDACTED]				1,292
[REDACTED]				0,517
[REDACTED]				0,775
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				1,108
[REDACTED]				0,443
[REDACTED]				0,440
[REDACTED]				0,225
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				1,294
[REDACTED]				0,517
[REDACTED]				0,275
[REDACTED]				0,502
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,382
[REDACTED]				0,153
[REDACTED]				0,154
[REDACTED]				0,075
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]				0,000
[REDACTED]	1,456	1,694	0,926	4,078
[REDACTED]	0,597	0,664	0,389	1,630
[REDACTED]	0,544	0,955	0,145	1,644
[REDACTED]	0,315	0,075	0,412	0,802
[REDACTED]	0,000	0,000	0,000	0,000

[REDACTED]

VUOSI:
OHJELMA:
MAAKUNTA:
RAHASTO:

2008
Etelä-Suomen suuralue
Varsinais-Suomi
ESR

Miljoonaa euroa

HALLINNONALA	TE-KESKUS		MAAKUNNAN	LÄÄNINHALLITUS		Ohjelma- reservi	YHTEENSÄ
	Työv.os.	Yritysos.	LIITTO	Siv.os.	Sos.terv.os.		
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ							
TL 1 YHT / 39 %	0,706	0,290	0,000	0,151	0,000	0,000	1,147
ESR	0,287	0,116		0,047			0,450
VALTIO	0,318	0,174		0,054			0,546
Kuntarahoitus	0,101			0,050			0,151
Muu julkinen							0,000
TL 2 YHT / 30 %	0,742	0,000	0,000	0,455	0,000	0,000	1,197
ESR	0,295			0,185			0,480
VALTIO	0,280			0,205			0,485
Kuntarahoitus	0,167			0,065			0,232
Muu julkinen							0,000
TL 3 YHT / 28 %	0,280	0,000	0,000	0,787	0,000	0,000	1,067
ESR	0,113			0,315			0,428
VALTIO	0,126			0,348			0,474
Kuntarahoitus	0,041			0,124			0,165
Muu julkinen							0,000
TL 4 YHT / 3 %	0,116	0,000	0,000	0,103	0,000	0,000	0,219
ESR	0,047			0,040			0,087
VALTIO	0,049			0,048			0,097
Kuntarahoitus	0,020			0,015			0,035
Muu julkinen							0,000
TL:t YHTEENSÄ	1,844	0,290	0,000	1,496	0,000	0,000	3,630
ESR	0,742	0,116	0,000	0,587	0,000	0,000	1,445
VALTIO	0,773	0,174	0,000	0,655	0,000	0,000	1,602
Kuntarahoitus	0,329	0,000	0,000	0,254	0,000		0,583
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000

- Toimintalinja 1** Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen
- Toimintalinja 2** Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen
- Toimintalinja 3** Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen
- Toimintalinja 4** Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa

VUOSI:
OHJELMA:
MAAKUNTA:
RAHASTO:

2009
Etelä-Suomen suuralue
Varsinais-Suomi
ESR

Miljoonaa euroa

HALLINNONALA	TE -	MAAKUNNAN	LÄÄNINHALLITUS		Ohjelma- reservi	YHTEENSÄ
	KESKUS	LIITTO	Siv.os.	Sos.terv.os.		
TOIMINTALINJA JA SEN OSUUS OHJELMASSA % KEHYKSESTÄ						
TL 1 YHT / 39 %	1,117	0,000	0,191	0,000	0,000	1,308
ESR	0,445		0,075			0,520
VALTIO	0,513		0,066			0,579
Kuntarahoitus	0,159		0,050			0,209
Muu julkinen						0,000
TL 2 YHT / 30 %	0,751	0,000	0,455	0,000	0,000	1,206
ESR	0,295		0,185			0,480
VALTIO	0,327		0,205			0,532
Kuntarahoitus	0,129		0,065			0,194
Muu julkinen						0,000
TL 3 YHT / 28 %	0,288	0,000	0,807	0,000	0,000	1,095
ESR	0,113		0,323			0,436
VALTIO	0,126		0,358			0,484
Kuntarahoitus	0,049		0,126			0,175
Muu julkinen						0,000
TL 4 YHT / 3 %	0,116	0,000	0,000	0,000	0,000	0,116
ESR	0,047					0,047
VALTIO	0,049					0,049
Kuntarahoitus	0,020					0,020
Muu julkinen						0,000
TL:t YHTEENSÄ	2,272	0,000	1,453	0,000	0,000	3,725
ESR	0,900	0,000	0,583	0,000	0,000	1,483
VALTIO	1,015	0,000	0,629	0,000	0,000	1,644
Kuntarahoitus	0,357	0,000	0,241	0,000		0,598
Muu julkinen	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000

- Toimintalinja 1** Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen
- Toimintalinja 2** Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen
- Toimintalinja 3** Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen
- Toimintalinja 4** Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa

